

EFECTELE RN ASUPRA PARAMETRILOR UNUI AMPLIFICATOR

I. OBIECTIVE

a) Determinarea experimentală a relației cantitative între valorile factorului de reacție ($1+ar$), pe de o parte și modificările produse prin RN unor parametri ai amplificatorului de bază: amplificarea, regiunea activă a amplificatorului, banda de frecvențe de trecere la 3dB.

II. COMPONENTE ȘI APARATURĂ

Folosim un breadboard, un amplificator operational de tip TL081 (vezi Fig. 1), și rezistențe de diferite valori. Pentru alimentarea montajului avem nevoie de o sursă de tensiune continuă stabilizată. Folosim un generator de semnale pentru furnizarea tensiunii sinusoidale de intrare și un osciloscop cu două canale pentru vizualizarea tensiunilor variabile și a caracteristicilor de transfer.

NC - neconectat
NUL - compensare offset
IN- -intrare inversoare
IN+ - intrare neinversoare
-Al -tensiunea de alimentare negativă
+Al -tensiunea de alimentare pozitivă
OUT - ieșire

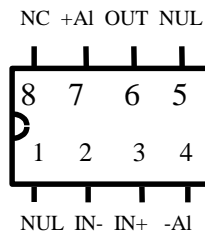

Fig. 1. Configurația și semnificația terminalelor TL081

III. EXERCITII PREGĂTITOARE

P.1. Amplificatorul de bază și diportul de reacție

P1.1. Amplificarea de bază

- Pentru circuitul din Fig. 2, denumit în continuare *amplificator de bază*, calculați valoarea amplificării în tensiune, a .
- Cum arată v_o dacă v_i este tensiune sinusoidală cu frecvența de 1kHz și amplitudine de 50mV?
- Desenați caracteristica de transfer $v_o(v_i)$, pentru v_i în domeniul [-500mV; 500mV]. Care este domeniul pentru v_i pentru care AO lucrează în regiunea activă?

P1.2. Transmitanța de reacție

- Circuitul din Fig. 3 este obținut prin adăugarea unei rezistențe, R_r , între intrarea inversoare și ieșirea AO (în paralel cu R_2). Pentru circuitul rezultat, diportul de reacție este alcătuit din rezistențele R_1 și R_r . Circuitul din Fig. 3 va fi denumit în continuare *circuitul cu reacție negativă*.
- Care este valoarea transmitanței diportului de reacție, $r = v^-/v_o$?
- Care este valoarea factorului de reacție, $(1+ar)$?

P2. Efectele RN

P2.1. Amplificarea, regiunea activă a AO

- Pentru circuitul din Fig. 3, determinați valoarea amplificării $A=a/(1+ar)$. Comparați cu valoarea obținută pentru circuitul din Fig. 2.
- Cum arată v_o dacă v_i este tensiune sinusoidală cu frecvența de 1kHz și amplitudine de 1V?
- Desenați caracteristica de transfer $v_o(v_i)$, pentru v_i în domeniul [-2V; 2V]. Care este domeniul pentru v_i pentru care AO lucrează în regiunea activă? Comparați cu domeniul obținut pentru circuitul din Fig. 2.

P2.2. Banda de frecvențe de trecere

- Care este relația dintre banda de frecvențe de trecere la 3dB pentru amplificatorul de bază, B , și cea pentru amplificatorul cu reacție negativă, B_r ? Dar între produsele amplificare bandă în fiecare din cele 2 situații?

IV. EXPERIMENTARE ȘI REZULTATE

Rezultatele obținute în urma efectuării experimentelor se vor completa în Tabelul 1.

Tabelul 1

Parametrul amplificatorului		
	Amplificator de bază	Circuit cu reacție negativă
Amplificarea		
Domeniul pentru v_i pentru care AO lucrează în regiunea activă		
Banda de frecvențe de trecere		
Produsul amplificare-bandă		

1. Amplificatorul de bază și diportul de reacție

1.1. Amplificarea de bază

Experimentare

Se construiește schema din Fig. 2.

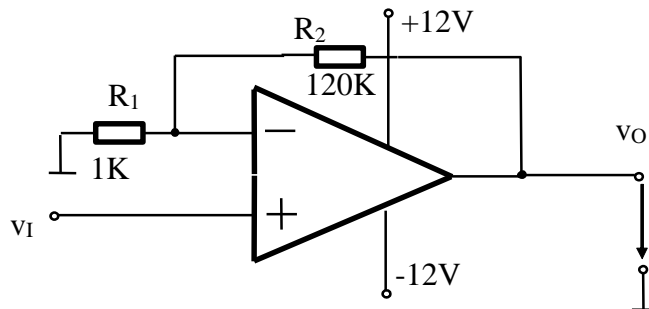

Fig. 2. Amplificator de bază

- Montajul se alimentează diferențial cu $+V_{AI}=12V$, $-V_{AI}=-12V$ de la sursa dublă de tensiune continuă stabilizată.

- v_i este tensiune sinusoidală cu frecvența de 1kHz și amplitudine de 50mV, de la generatorul de semnale.
- Cu osciloscopul calibrat în modul de lucru Y-t, se vizualizează $v_i(t)$ și $v_o(t)$.
- Creșteți amplitudinea semnalului v_i până când AO intră în saturație (v_o este distorsionat).
- Vizualizați CSTV $v_o(v_i)$.

Rezultate

- Graficele $v_i(t)$ și $v_o(t)$.
- Valoarea amplificării a ca raport dintre $v_o(t)$ și $v_i(t)$.
- Care este domeniul pentru v_i pentru care AO lucrează în regiunea activă?
- CSTV $v_o(v_i)$.

1.2. Transmitanța de reacție

Experimentare

La circuitul construit anterior, se adaugă rezistența R_r , între intrarea inversoare și ieșirea AO (în paralel cu R_2). Se obține astfel circuitul din Fig. 3.

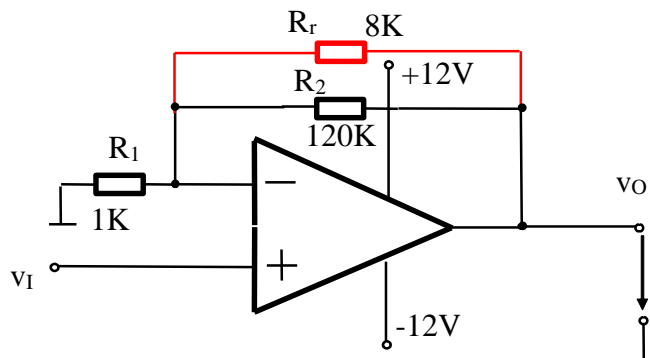

Fig. 3. Circuit cu reacție negativă

- v_i este tensiune sinusoidală cu frecvența de 1 kHz și amplitudine de 1V, de la generatorul de semnale.
- Cu osciloscopul calibrat în modul de lucru Y-t, se vizualizează simultan v_o și tensiunea de la intrarea inversoare, v^- , care constituie tensiunea de reacție, v_r .

Rezultate

- Cronogramele $v_o(t)$, $v_r(t)$.
- Valoarea lui r , ca raport dintre $v_r(t)$ și $v_o(t)$.
- Calculați valoarea factorului de reacție ($1+ar$).

2. Efectele RN

2.1. Amplificarea, regiunea activă a AO

Experimentare

Se determină caracteristica $v_o(v_i)$ pentru circuitul din Fig. 3.

- v_i este tensiune sinusoidală cu frecvența de 1kHz și amplitudine de 1V, de la generatorul de semnale.
- Cu osciloscopul calibrat în modul de lucru Y-t, se vizualizează $v_i(t)$ și $v_o(t)$.
- Creșteți amplitudinea semnalului v_i până când AO intră în saturație (v_o este distorsionat).
- Vizualizați CSTV $v_o(v_i)$.

Rezultate

- Graficele $v_i(t)$ și $v_o(t)$.
- Valoarea amplificării A ca raport dintre $v_o(t)$ și $v_i(t)$.
- Care este domeniul pentru v_i pentru care AO lucrează în regiunea activă?
- CSTV $v_o(v_i)$.
- Comparați A cu a . Care este efectul RN asupra amplificării de bază, a ?
- Comparați domeniul pentru v_i pentru care AO lucrează în regiunea activă obținut la acest experiment cu cel obținut pentru circuitul din Fig. 2.

2.2. Banda de frecvențe de trecere

Experimentare

- Pentru circuitul din Fig. 2, v_i este tensiune sinusoidală cu frecvența de 1kHz și amplitudine de 50mV, de la generatorul de semnale. Pentru această frecvență, se consideră că amplificatorul lucrează în bandă.
- De pe osciloscop, se citește amplitudinea v_o .
- Se determină banda de frecvență de trecere la 3dB, B , pentru amplificatorul de bază. Deoarece frecvența de tăiere inferioară, f_L , are o valoare foarte mică pentru circuitul analizat, banda de frecvență de trecere la 3dB va fi determinată doar de frecvența de tăiere superioară, f_H .

Determinarea f_H se realizează astfel:

- se citește de pe osciloscop amplitudinea lui v_o , pentru v_i de mai sus.
  - se crește frecvența lui v_i până când amplitudinea lui v_o scade la $\frac{1}{\sqrt{2}} = 0,707$ din valoarea citită anterior.
  - Se citește de pe generatorul de semnal valoarea frecvenței. Frecvența citită reprezintă frecvența de tăiere superioară, f_H .
- Se determină banda de frecvență de trecere la 3dB pentru circuitul cu reacție negativă – notată B_r .
    - Se repetă procedura de mai sus, pentru circuitul din Fig. 3, considerând pentru v_i tensiune sinusoidală cu frecvența de 1kHz și amplitudine de 1V, de la generatorul de semnale.

Rezultate

- B, B_r
- Este adevărată relația $B_r = B \cdot (1 + ar)$?
- Banda la 3dB a circuitului cu reacție este ..... decât cea a amplificatorului de bază.
- Ce spuneți despre produsul amplificare-bandă?

BIBLIOGRAFIE

1. Oltean, G., Circuite Electronice, UT Pres, Cluj-Napoca, 2007, ISBN 978-973-662-300-4
2. Dascălu, D., ș.a., Dispozitive și circuite electronice, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1982.
3. <http://www.bel.utcluj.ro/dce/didactic/cef/>